

Vallentuna Förr och Nu

Information från Vallentuna
hembygdsförening

Nr 2 - Nov 2006 - Årgång 13

Ansvarig utgivare:
Sigge Rahmqvist

Redaktion:
Jan Wirstad, Sigge Rahmqvist
och Svante Berg

Produktion:
Svante Berg

Vallentuna Förr och Nu
c/o Svante Berg
Bällstavägen 57C
186 50 Vallentuna

För innehållet i artiklarna
ansvarar respektive författare.

Tryckt hos
Affärs- och Tidskriftstryck,
Vallentuna 2006

ISSN 1403-0500

Från Rotskogen till Gullbron ...

Vallentuna härads avrättningsplats eller om man så vill galgbacke, låg fram till slutet av 1500-talet i Rotskogen vid allmänna landsvägen genom Hammarby. Rotskogen nämns första gången i ett brev från Johan III som är daterat den 13 september 1588.

Rotskogen sträckte sig på den tiden från nuvarande Rotebro i söder och upp till Hammarby kyrka i nuvarande Upplands Väsby kommun. Genom skogen gick stora landsvägen från Stockholm till Uppsala.

Höga Överheten, dvs Johan III, beslutade under senare delen av 1500-talet att avrättningsplatsen skulle flyttas bort från Rotskogen för att bespara de resande åsynen av en avrättningsplats. Om detta berättar Göran Strömbeck i

I början på 1940-talet skedde en arkeologisk utgrävning vid Galgbacken intill Rosendals industriområde. Man fann bland annat resterna av vad som troligen en gång varit en tingsplats. Foto: Vallentuna bildarkiv/Arne Björnstad.

sin bok "Herr Mårten i Borgby". Han hänvisar till två källor där den ena är Kungl Skogskommissionens förhörsprotokoll fört vid ett sammanträde i Sälna i Skåneda socken den 14 juli 1696.

Tolvmannen Erik Hansson i Grävelsta redogjorde vid detta tillfälle om den allmänt kända forntida tingsplatsen vid Gullbron i Vallentuna socken. Han hade hört av sin far att där var också en rättareplats där ogärningsmän avrätades och begravdes tillsammans med oskäliga djur. Platsen vid Gullbron gällde för att vara en allmänning. Hans far hade också berättat att förr skedde avrättningarna på Rotskogen och att en gång hände följande.

Två bönder som hörde hemma i Frösunda socken kom körande från Stockholm på Vallentunasjön där det pågick notdragning. De körde över och trampade på den fisk som man lagt upp på isen och fick både notkungen och notfolket emot sig för denna "orättshets" skull så att de "hade dessa tvenne bönder i sjön." De bägge bönderna från Frösunda lurpassade sedan på notkungen och hade "om natten efter slagit ihjäl honom." Av den orsaken blev de "steglade widh landzvägen på Rothskogen, men som Konungen hade sin vägh fram der som tjdast, millan Vpsala och Stockholm, har samma Rättareplattz blifvit flytt till Gullbron."

Samma dag berättade också Lars Olofsson i Hassla vad han visste. Han var född i Molnby och var "en man om 80 års ålder och så stor den tiden salig höglöflig i åminnelse konung Gustaf blev död" (Gustaf Adolf död 1632),

att han slagit med lija den tiden". Lars Olofsson lämnade samma uppgifter som Erik i Grävelsta om tingsplatsen vid Gullbron och Rättareplatsen i Rotskogen, där de två bönderna från Frösunda blev steglade.. Han nämnde också att den mördade notkungen hörde hemma i Bällsta i Vallentuna socken.

Den andra källan som Göran Strömbeck hänvisar till är en skrivelse som inkom till konung Karl XI i Kungsör den 1 augusti 1696 från Kommissionens ordförande, lagmannen Carl Gustaf Gyllencreutz. Denne rapporterar till konungen, efter avkunnad rannsakningsdom, som är daterad den 18 juli 1696, "att vad Vallentuna härad beträffar har ingen allmänning där befunnits utom allenast en liten plats om 2 halvspanns utsäde, belägen vid Gullbron intill häradets rättareplats, som förr var på RoothSkougen men blev hit lagd för 100: år sedan."

Här får vi veta den ungefärliga tidpunkten då rättareplatsen flyttas från Rotskogen i Hammarby socken. Men det kan inte skett 1596 då Sigismund var konung i Sverige för då vistades han i sitt andra rike Polen.

Vi vet att 1584 drog ett stort kungligt liktåg landsvägen fram från Stockholm till domkyrkan i Uppsala, där drottning Katarina Jagellonicas begravning ägde rum. Kanske var det så att Johan III beslöt att Rotskogen skulle befrias från galgbacken innan begravningståget drog förbi? Om detta, konstaterar Göran Strömbeck, vet vi ingenting säkert, varför det får bli en obesvarad fråga.

Svante Berg